

Socialnämnden

2021-05-27

Revisionsrapport 2020 Grundläggande granskning Socialnämnden

Vi, av kommunfullmäktige i Gävle kommun utsedda förtroendevalda revisorer, har granskat Socialnämndens verksamhet.

I vårt arbete har vi anlitat sakkunniga från Gävle kommuns revisionskontor. Granskningen har utförts enligt kommunallagen, god revisionsred i kommunal verksamhet och kommunens revisionsreglemente.

Nämnden ansvarar för att verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och effektivt sätt med god intern kontroll och bedrivs enligt gällande reglemente, mål, ramar och styrdokument beslutade av fullmäktige samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten.

Kommunstyrelsen ansvarar för styrning och uppföljning av enheternas arbete med intern kontroll.

Generella slutsatser för kommunen från grundläggande granskning 2020: Intern kontroll samt riskhantering

Nämndens arbete med intern kontroll förutsätter en löpande strukturerad process för att hantera risker som uppkommer för att målen inte kan uppfyllas.

Riskhantering är det vedertagna begreppet för denna process med delarna att identifiera risker för att målen inte uppnås, värdera och prioritera de risker som måste hanteras, hantering av och uppföljning av riskarbetet.

Kommunstyrelsens reglemente för intern kontroll från 1999 har brister och ger inte i tillräckligt hög grad stöd för nämndernas arbete. Idag genomförs riskanalysen på tjänstemannanivå och ett förslag till internkontrollplan läggs fram till nämnden för beslut. Arbetet dokumenteras i Stratsys och kommuniceras i nämnd/styrelse och mellan enhet och kommunstyrelsen. Nämnden är i begränsad omfattning involverad i processen.

Granskningen har visat att de viktigaste områdena att förbättra är:

- Nämndens delaktighet i hela riskhanteringsprocessen
- Tydlighet kring mål för verksamheten
- Analys av alla risker som riskerar att målen inte uppfylls
- Prioritering utifrån konsekvens och riskkostnad
- Löpande uppföljning i nämnd där incidenter, tillsynsrapporter med mera beaktas
- Löpande kommunikation om avvikelser med kommunstyrelsen

Sammanfattningsvis anser revisorerna

- Socialnämndens hela verksamhet och måluppfyllelse har påverkats kraftigt av Covid-19.
- Socialnämnden har inte hållit sin ekonomiska ram, trots tillskott på 15 mnkr under året från Kommunstyrelsen, utan redovisar ett underskott på -22,4 mnkr. Av detta hänförs 15,7 mnkr till nedskrivning av hyresfordringar inom Boendeenheten som gjorts i slutet av 2020. Merparten avser hyresfordringar från tidigare år. Ytterligare kostnader för externa placeringar 4,9 mnkr har också tillkommit i slutet av året.
- Vi bedömer att nämndens interna kontroll delvis varit bristfällig. För att den interna kontrollen ska anses vara tillräcklig behöver nämnden vara delaktig i riskhanteringsprocessen och ha en uppföljning under året av den interna kontrollen. Nämndens resultat är belastat med poster från tidigare år, vilket innebär att den interna kontrollen i den delen inte fungerat. Nya rutiner har införts som kommer att följas upp av revisionen under 2021.

Gävle 2021-05-27

Eva-Karin Hamilton
Revisorskollegiets ordförande

Gunilla Beckman Ljung
Revisionschef

Bilaga: Grundläggande granskning Socialnämnden

REVISIONSKONTORET

Socialnämnden

Grundläggande granskning

Grundläggande granskning 2020

Socialnämnden

Susanna Berglund, Revisionskontoret

Gävle kommun 2021

Dnr.21REK14

www.gavle.se

Innehållsförteckning

Grundläggande granskning av Socialnämnden	3
Bakgrund	3
Metod	3
Revisionskriterier	3
Begreppsförklaringar	4
Granskningsresultat	5
Reglemente	5
Föreslagna förändringar	6
Beslutade förändringar	6
Målstyrning och måluppfyllelse	7
Ekonomistyrning	10
Lagstiftning	13
Tillsynsmyndigheter	13
Riskhantering	14
Intern kontroll	16
Yrkesrevisorernas rekommendationer	17
Övrigt	17
Yrkesrevisorernas sammanfattande ställningstagande	19

Grundläggande granskning av Socialnämnden

Bakgrund

Den grundläggande granskningen syftar till att ge de förtroendevalda revisorerna en grund för beslutet att till- eller avstyrka ansvarsfrihet för nämnden i rapporteringen till kommunfullmäktige. Den skall också ge ett underlag till om kritik eller anmärkning ska framföras till nämnden.

I denna rapport tar det sakkunniga biträdet ställning till de grundläggande frågorna om

- verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt,
- om den interna kontrollen som görs inom nämnderna är tillräcklig.

Den grundläggande granskningen i denna rapport är ett av underlagen för revisorernas bedömning om de ska tillstyrka att nämnden beviljas ansvarsfrihet.

Granskning av om räkenskaperna är rättvisande sker i granskningsrapporterna för Gävle kommuns delårsrapport och årsredovisning. Eventuella fördjupade granskningar rapporteras i separata revisionsrapporter.

Metod

De metoder som kommer att användas i granskningsarbetet är följande:

- Dokumentanalys
- Intervjuer/mailkontakter
- Löpande följa kallelser, handlingar och protokoll från nämnderna
- Dialogmöten där de förtroendevalda revisorerna samt sakkunniga biträden deltar.

Redovisningen för kommun och nämnder granskas dels översiktligt i delårsrapporten, dels i en mer omfattande granskning av årsredovisningen, vilket resulterar i separata rapporter.

Revisionskriterier

En utgångspunkt för granskningen är de övergripande styrdokument som finns för Gävle kommunkoncern alternativt Gävle kommun. Exempel på dessa är:

Övergripande: Fullmäktiges kommunplan med mål, uppdrag och ekonomiska ramar. Internkontrollreglemente och attestreglemente.

Nämnder: Reglementen, delegationsordningar, attestordningar Tillsynsrapporter och beslut från de statliga organ som granskar myndighetsutövningen inom olika nämnder samt domstolsbeslut.

Begreppsförklaringar

Nedan följer en förklaring av de begrepp som yrkesrevisorerna använder vid sin bedömning:

Verksamhetens målstyrning

Begrepp:	Förklaring:
Ej ändamålsenlig	Förstärkningar i målstyrningen krävs
Ändamålsenlig	Fungerande målstyrning

Ekonomistyrning

Begrepp:	Förklaring:
Ej tillfredsställande	Anpassning till budget har inte skett. Avvikelse kan inte förklaras.
Tillfredsställande	Anpassning till budget har skett eller avvikelse kan förklaras.

Internkontroll

Begrepp:	Förklaring:
Bristfällig	Omedelbara förstärkningar krävs.
Tillräcklig	Fungerande internkontroll men behov av förstärkningar kan föreligga

Granskningsresultat

Reglemente

Utöver det som föreskrivs i "Huvudreglemente för kommunstyrelse och nämnder i Gävle kommun", kommunallagen och annan författning gäller bestämmelserna i detta reglemente.

1 § Nämndens verksamhetsområden och uppgifter

Socialnämnden svarar för kommunens uppgifter enligt Socialtjänstlagen (2001:453) med undantag för:

- Sådan omsorg och service som har som mål att kompensera bortfall av fysiska och psykiska funktioner för personer med fysisk och psykisk funktionsnedsättning i alla åldrar
- Den kommunala hälso- och sjukvården i enlighet med hälso- och sjukvårdslagen (1982:763)
- Ansvar för försörjningsstöd och bistånd för livsföring i övrigt (däremot ekonomiskt bistånd i samband med vård- och behandlingsinsatser)

Familjerätt,

Uppgifter enligt lagen om särskilda bestämmelser om vård av unga (1990:52) samt lagen om vård av missbrukare i vissa fall (1988:870)

Att inom nämndens verksamhetsområde, avge yttranden eller upplysningar enligt särskild lagstiftning om dessa enligt författningen skall avges av socialnämnd eller den nämnd som enligt fullmäktiges beslut fullgör uppgifter inom socialtjänsten eller annars faller inom nämndens verksamhetsområde

Beslut om fördelning av medel ur stiftelser och fonder samt föreningsbidrag inom nämndens ansvarsområde

Familjerådgivning

Uppgifter som åvilar kommunen enligt alkohollagen (2010:1622) tobakslagen (1993:581) samt lag om tobak och andra liknande produkter (2018:2088) dock inte tillsyn av rökfria miljöer

Yttrande enligt lotteriförordningen (1994:1451)

Yttrande enligt hemvärnsförordningen (1997:146)

Kontroll enligt lagen om handel med vissa receptfria läkemedel (2009:730)

Samt att tillsammans med Kultur- och fritidsnämnden ta emot fristadskonstnärer

Föreslagna förändringar

Socialnämnden				
§	Nuvarande lydelse	Föreslagen lydelse från nämnd	Yttrande från Styrning och stöd	Kommentar
Saknas	Saknas	<i>uppgifter enligt lagen om särskilda bestämmelser om vård av unga (1990:52) samt lagen om vård av missbrukare i vissa fall (1988:870).</i>	Enligt förslag	Ny punkt läggs till för att förtydliga socialnämndens ansvar.
1 § 3 p	att avge yttranden eller upplysningar enligt särskild lagstiftning om dessa enligt författningen skall avgas av socialnämnd eller den nämnd som enligt fullmäktiges beslut fullgör uppgifter inom socialtjänsten, om inte verksamheten handhas av annan nämnd, eller eljest faller inom nämndens verksamhetsområde,	att inom nämndens verksamhetsområde, avge yttranden eller upplysningar enligt särskild lagstiftning om dessa enligt författningen skall avgas av socialnämnd eller den nämnd som enligt fullmäktiges beslut fullgör uppgifter inom socialtjänsten eller annars faller inom nämndens verksamhetsområde,	Enligt förslag	Språkliga förändringar.
	Saknas	<i>besluta om fördelning av medel ur stiftelser och fonder samt föreningsbidrag inom nämndens ansvarsområde</i>	Enligt förslag	Ny punkt som avser nämndens hantering av stiftelser som faller inom nämndens verksamhetsområde. Samma
				skrivning görs i samtliga välfärdsnämnders reglementen

Beslutade förändringar

Vi noterar att Kommunfullmäktige beslutade under sitt sammanträde den 14 december 2020 att anta det upprättade förslaget på reviderat reglemente för nämnden.

Ny förvaltningsorganisation

Den nya förvaltningsorganisationen trädde i kraft 2019-01-01. Det innebar att fyra sektorer skapades: Utbildning, Velfärd, Livsmiljö samt Styrning och Stöd. Kommunstyrelsen är nu anställningsmyndighet för all personal.

Enligt det gemensamma reglementet för samtliga nämnder sägs följande om arbetsgivaransvaret:

Effekten av den nya organisationen är att nämnderna via Kommunstyrelsens bemanningsenhet rekryterar vikarier allt från timvikarier till vikariat upp till 6 månader. Kommunstyrelsen bygger under 2020 upp en kompetensförsörjningsenhet där bemanningsenheten ska ingå, men där hela behovet av anställningar ska hanteras. Med anledning av detta har revisorerna vid dialogmötena undersökt hur väl denna organisation har fungerat sett ur nämndernas perspektiv med deras ansvar för verksamheten och måluppfyllelsen.

Dialogmöte med nämnden

Frågor från kommunrevisionen	Nämndens svar
Den nya förvaltningsorganisationen trädde i kraft 2019-01-01. KS är nu anställningsmyndighet för	Behovet av personal har kunnat tillgodoses. Under pandemin har detta testats särskilt (framförallt under våren och sommaren 2020), och försörjningen har fungerat.

all personal. Nämnden har ansvar för verksamheten. Möjligheterna att genomföra verksamheten är mycket beroende av personal. Har nämndens behov av personal tillgodosetts av KS via kompetensförsörjningsstöd och bemanningsenheten?	
---	--

Nämndens svar:

Under dialogmötet har det framkommit att kompetensförsörjningsstödet är under uppbyggnad och organisation där fungerar inte fullt ut än.

Målstyrning och målpåfyllelse

Socialnämnden har tre egenformulerade mål som tillhör två av de kommunövergripande målen. Nämnden har även antagit egna indikatorer och mätvärden till dessa.

Nämndens analys av utfall

Nämndens bedömning är att två av målen, Socialnämnden ska möta barn och ungdomar i behov av stöd i tidigt skede i samverkan med andra och **Barn och ungdomar fullföljer sin skolgång (Skolfam)**, som tillhör det kommunövergripande målet om **kraftigt förbättrade resultat i Gävles skolor**, delvis uppnås. Det tredje målet om att **Socialnämnden ska i samverkan med andra aktörer bidra till att bryta socioekonomisk segregation samt öka individens självständighet** som tillhör det kommunövergripande målet om **Trygghet, sammanhållning och en välfärd att lita på i hela kommunen** har inte bedömts.

Kraftigt förbättrade resultat i Gävles skolor	
Socialnämnden ska möta barn och ungdomar i behov av stöd i tidigt skede i samverkan med andra	●
Barn och ungdomar fullföljer sin skolgång (Skolfam)	●
Påtagligt förbättrat företagsklimat i Gävle Socialnämnden har inget mål som återspeglar det kommunövergripande målet.	
Trygghet, sammanhållning och en välfärd att lita på i hela kommunen.	

Socialnämnden ska i samverkan med andra aktörer bidra till att bryta socioekonomisk segregation samt öka individens självständighet	-
En modern samhällsplanering som möter nuvarande och kommande generationers behov Socialnämnden har inget mål som återspeglar det kommunövergripande målet.	
En ekologiskt hållbar och klimatneutral kommun Socialnämnden har inget mål som återspeglar det kommunövergripande målet.	

Dialogmöte med nämnden

Frågor från kommunrevisionen	Nämndens svar
Finns problem med genomförandet av mål och uppdrag?	Covid-19 situationen har generellt sett försvårat nämndens arbete under året. Detta då arbetssätt måste anpassas inom nämndens verksamheter, väsentligt i delar. Det går till exempel inte att träffa individer i många fall. Detta kommer påverka måluppfyllelsen i sin helhet. Orsakssamband är komplicerade och påverkan på total måluppfyllelse är svårt att förutse idag

Nämndens bedömning vid delår

Covid-19 påverkar måluppfyllelsen. Prognos är att samtliga mål delvis uppnås. Arbetet med två av uppdragen är fördröjt med anledning av Covid-19 där aktiviteter i olika former inte kunnat genomföras. Vissa uppdrag innefattar en hög grad av samverkan. Workshops med mera har inte kunnat genomföras på grund av Covid-19.

Yrkesrevisorernas iakttagelser

Enligt kap 6 § 6 kommunallagen ska nämnderna var och en inom sitt område se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt samt de bestämmelser i lag eller annan författning som gäller för verksamheten”. Detta framgår även i reglementet för Gävle kommuns styrelse och nämnder (Dnr.19KS455-29). I reglementet framgår vidare att nämnden har ansvar för att dess uppdrag och verksamhet är tydligt och genomförs på ett ändamålsenligt sätt med hänsyn till fullmäktiges mål och styrning, samt lagar och andra författningar för verksamheten.

Vi noterar att nämnden förhåller sig till endast två av fullmäktiges fem övergripande mål. Det är inget krav på att de behöver förhålla sig till samtliga mål. Vi noterar att nämnden har tolkat de kommunövergripande målen från fullmäktige och brutit ned det till tre nämndspecifika mål med

tillhörande indikatorer. I verksamhetsplanen framgår vilka mål de egenformulerade målen tillhör. Två av målen svarar mot det kommunövergripande målet om kraftigt förbättrade resultat i Gävles skolor och ett av målen mot det kommunövergripande målet om trygghet, sammanhållning och en välfärd att lita på i hela kommunen. Socialnämnden har således mål som gör att verksamheten bedrivs i enlighet med två av de mål som kommunfullmäktige bestämt.

I kommunplanen framgår det att välfärdstjänsterna ska hålla en hög kvalitet och utgå ifrån individuella behov. Det betonas också att den förebyggande aspekten ska stärkas i alla kommunens verksamheter.

Målet om att **"Socialnämnden ska möta barn och ungdomar i behov av stöd i tidigt skede i samverkan med andra"** utgår ifrån två indikatorer, orosanmälningar för barn 1-6 år och orosanmälningar 7-12 år. Enligt verksamhetsrapporten är målet att orosanmälningar för barn 1-6 år ska öka medan orosanmälningar för barn 7-12år ska minska. Tanken med detta är att i ett tidigt skede identifiera barn med behov och att ge rätt stödinsats.

Målet anses vara delvis uppfyllt. Bägge indikatorerna visar på antalet orosanmälningar har ökat. Statistik visar på att antalet anmälningar som initieras från grundskolan har ökat med 22 %. För gymnasiet ses inte samma trend utan där har anmälningarna minskat vilket kan bero på att undervisningen bitvis bedrivits på distans.

Yrkesrevisorerna anser att tanken med styrningen är god, att tidigt fånga upp barn i behov av insats. Det tyder på att prioritering av det förebyggande arbetet sker. Indikatorerna behöver dock ses över för att säkerställa att de har rätt relevans för en effektiv målstyrning.

För målet om att **"Barn och unga fullföljer sin skolgång"** är indikatorn andel familjehemsplacerade elever i åk 9 som uppnått målen i alla ämnen. Målet består endast av den indikatorn och indikatorn anses som delvis uppnådd varför utfallet för målet blir detsamma.

Socialnämndens tredje mål om att **"Socialnämnden ska i samverkan med andra aktörer bidra till att bryta socioekonomisk segregation samt öka individens självständighet"** har ej bedömts.

Det finns tre indikatorer, tid till insats, uppföljning externa placeringar samt ej återaktualiserade vuxna missbrukare 21 och år äldre, ett år efter avslutad insats. Den första indikatorn har inte följts upp då målvärden inte är satta. Det har konstaterats att minska tid till insats kan leda till att kvaliteten försämras varför indikatorn kommer att se över.

Den andra indikatorn är ny för 2020 och målvärdet är att samtliga externa placeringar ska följas upp och utvärderas för att se om hemtagning kan ske, under förutsättning att det finns förutsättningar för det ur individens perspektiv. 100 % av de externa placeringarna har följts upp varför indikatorn anses vara helt uppfyllt.

Vad gäller den tredje indikatorn var basvärdet vid verksamhetsrapporten 54 %. Målvärdet för 2020 är max 60 % för att sedan succesivt öka till

75% 2024. Målvärdet om 60 % för ej återaktualiserade vuxna missbrukare, ett år efter avslutad utredning eller insats är 60 %, placerar Gävle bland de 25 % sämsta kommunerna sett till utfall för 2019 enligt statistik från Kolada. Hänsyn ska dock tas till att en stor andel kommuner inte har inkommit med data. Om urvalet istället görs för liknande kommuner jämförs Gävle med 5 liknande kommuner och utfallet är det sämsta i gruppen. Utfallet blev dock endast 56 % och anses där med delvis uppfyllt. Pandemin har haft stor påverkan på utfallet varför resultatet ska tolkas med försiktighet.

Sammanfattningsvis har nämnden en smalare målapparat vilket kan vara helt i sin ordning då inga krav ställts att nämnderna ska förhålla sig till samtliga av kommunfullmäktige fastställda mål. Det förefaller vara så att nämnden haft som ambition att utveckla mål och indikatorer som till stor del bygger på ett bättre förebyggande arbete men inte helt lyckats med detta. Måluppfyllelsen har dock påverkats av rådande pandemi vilket försvårat både utvecklingsarbete och förebyggande arbete. Sjukfrånvaro redovisas numera endast sektorsvis men det kan vara rimligt att tro att även den kan ha påverkat utfallet.

Ekonomistyrning

Dialogmöte med nämnden

Frågor från kommunrevisionen	Nämndens svar:
<p>Nämndens kommentarer till det ekonomiska utfallet jämfört med budget: Resultat delår 2 och prognos 2020.</p> <p>Utmaningar/risker för att ej nå en ekonomi i balans för helåret?</p>	<p>Det ackumulerade resultatet till och med augusti 2020 är – 12,9 mnkr. Avvikelsen mot den periodiserade budgeten är för samma period - 11,7 mnkr.</p> <p>De största avvikelserna återfinns inom Utredningsenhet vuxen som redovisar ett underskott på -12,4 mnkr i förhållande till budget och som består av mer externa köp än vad man budgeterat för samt en positiv avvikelse inom Familjehemsenheten med + 2,2 mnkr som till största del beror på eftersläpning i rekrytering av familjehem.</p> <p>De ekonomiska konsekvenserna av de 23 skyddsplaceringar som gjordes under februari 2020 kan innebära ytterligare kostnader för socialnämnden med mellan 3-6 mnkr om placeringarna kvarstår under hela 2020.</p>

Nämndens analys av utfall

Nedan presenteras nämndens resultat utifrån verksamhetsrapporten.

(mnkr)	Utfall helår 2020	Utfall helår 2019	Budget helår 2020
Verksamhetens intäkter	80,7	106,0	76,7
Personalkostnader	-284,4	-269,1	-307
Övriga kostnader	-279,8	-276,8	-230,1
Avskrivningar/nedskrivningar	-0,4	0,0	-0,9
Internränta	0,0	0,0	-0,2
Resultat före kommunbidrag	-483,9	-439,9	-461,5
Kommunbidrag	461,5	403,4	461,5
Årets resultat	-22,4	-36,5	0
Investeringar	0,4	0,4	2,9
Erhållet investeringsbidrag	0,0	0,0	0,0
Nettoinvesteringar	0,4	0,4	2,9

Faktorer som har påverkat resultatet negativt är att man har valt att skriva av 15,7 mnkr på grund av befarade kundförluster inom Boendeenheten. Anledningen till detta är att man sedan 2008 inte har hanterat fakturerade bostadshyror på ett korrekt sätt. Rutinen ska nu ses över och inkassohantering kommer att användas. Enligt ekonomichef är en av anledningarna också att volymen för antal boende ökat. Därutöver har en person som arbetare med att driva in skulder slutat 2016 och inte ersatts varför det numer bara är en person som arbetar med det.

Utöver detta har kostnaderna för externa placeringar för LVM verksamhet samt skyddsplaceringar resulterat i att Utredningsenhet vuxen visar ett underskott på 4,9 mnkr.

Yrkesrevisorernas iakttagelser.

I kommunplanen lyfts vikten av att alla kommunens verksamheter håller sin budget fram. Varje överskriden budget drabbar en annan del av verksamheten. Kostnadsutvecklingen måste hållas på en nivå som gör att de finansiella målen kan uppnås. Det är avgörande för att kommunen ska klara av välfärden utbyggnad och god kvalitet framåt.

Vi noterar att Socialnämndens resultat inte håller sig inom den ekonomiska ramen från Kommunfullmäktige. Socialnämnden redovisar ett resultat på -22,4 mnkr. Nämnden klarar således inte en budget i balans.

Vi noterar att det informeras om ekonomiska månadsrapporter löpande där aktuellt utfall och prognos kontinuerligt delges nämnden. Baserat på dessa rapporter har nämnden aviserat ett underskott vid delår 2.

Prognosen vid delår 2 var ett underskott på ca -15 mnkr. Kommunstyrelsen beslutade 2020-10-06 att Socialnämnden tillfördes 15 mnkr i kommunbidrag för år 2020 då underskottet var att hänföra till "oförutsedda och höga kostnader för placeringar under 2020, vilka inte betraktas som strukturellt bestående."

Trots att tillskott från Kommunstyrelsen har skett redovisas alltså ett underskott om 22,4 mnkr. Detta beror enligt verksamhetsrapporten till stor del på nedskrivningar om 15,7 mnkr inom Boendeenheten. En åldersanalys av nämndens kundfordringar har genomförts och man har då konstaterat att rutiner för befarade kundförluster inte följts. I normalfallet ska hanteringen ske via inkassobolag men man har tidigare valt att stå utanför den hanteringen beroende på målgruppens utsatta ställning i samhället. Merparten av dessa, totalt 12,6 mnkr avser kundfordringar från tidigare år.

Revisorerna har efterfrågat mer information kring detta och det kommer att granskas under 2021. Revisionerna har dock noterat att "ofullständig inkassohantering" numer ingår som en punkt i internkontrollplanen och att man från mars 2021 inför inkassohantering på socialnämndens fakturor.

Ytterligare en faktor som påverkat resultatet negativt är ytterligare kostnader för externa placeringar med totalt 4,9 mnkr. Det gäller både kostnader för LVM och för skyddade boenden. En förklaring som delges i nämndens månadsrapportering är att de ambulerande motivationsteamerna som arbetar förebyggande inte kunnat samverka med personal från Regionen i samma uträkning då de delvis omfördelats till andra uppgifter beroende på Covid-19.

Sammantaget svarar detta för 20,6 mnkr av underskottet. Resterande del beror på bland annat på ökade kostnader inom utredningsenhet barn på grund av ökade kostnader för inhyrd personal som uppstått dels på grund av vakanser och dels på grund av ökad ärendemängd.

Det framgår av verksamhetsrapporten att antalet ärenden ökat med 24% vad gäller utredningsenhet vuxen. Nämnden har framfört att anpassningar till gällande ram inte kommer att kunna ske utan märkbara konsekvenser för målgruppen/brukaren. Hemtagningar har skett på barn och ungdomssidan vilket innebär att nämnden försöker hitta sätt att dra ned på kostnaderna, men det ska också ske utifrån individens förutsättningar vilket belyses. Då man ser tendenser att antalet aktualiseringar och utredningar ökar samtidigt som årskullarna 13-18 ser ut att öka framgent är det rimligt att tro att behovet av insatser kommer att öka vad gäller utredningsenhet barn respektive ungdom. Det tillsammans med ett ökade inflöde av LVM samt skyddsplaceringar bidrar till att Socialnämndens budget bör ses över.

Något som inte belyses i verksamhetsrapporten men som framgår i internkontrollrapporten är att nämnden inom ramen för uppföljning av intern kontroll har granskat fakturor och analyserat periodiserade kostnader mot faktiskt inkomna fakturor på externa placeringar. Granskningen har visat på att de bokförda kostnaderna var högre än de totala fakturabeloppen under perioden 2017-2019. Kostnaderna för externa placeringar har därmed korrigerats per augusti månad. Korrigeringen har medfört minskade kostnader med ca 6 mnkr under 2020.

Detaljgranskning sker i samband med granskningen av Gävle kommuns finansiella rapporter. Eventuella iakttagelser från detaljgranskningen

kommer att redovisas i granskningsrapporten för Gävle kommuns årsredovisning.

Lagstiftning

Kommunallag (2017:725)
Socialtjänstlag (2001:453)
Lagen om särskilda bestämmelser om vård av unga (1990:52)
Lagen om vård av missbrukare i vissa fall (1988:870)
Alkohollagen (2010:1622)
Tobakslagen (1993:581)
Lag om tobak och andra liknande produkter (2018:2088)
Lotteriförordningen (1994:1451)
Hemvärnsförordningen (1997:146)
Lagen om handel med vissa receptfria läkemedel (2009:730)
Lag (2016:1145) om offentlig upphandling
Lag (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning

Tillsynsmyndigheter

Dialogmöte med nämnden samt kompletterande frågor

Frågor från kommunrevisionen	Nämndens svar
Finns pågående eller avslutat ärende från tillsynsmyndigheter som berör nämndens verksamheter? Finns det pågående eller nyligen avslutade rättsprocesser?	Det finns 16 aktuella/avslutade tillsynsärenden från Inspektionen för vård och omsorg.
Vilka tillsynsmyndigheter finns för er verksamhet?	<ul style="list-style-type: none"> • Datainspektionen • Inspektionen för Vård och Omsorg (IVO) • Justitieombudsmannen (JO)

Yrkesrevisorernas iakttagelser

Vad gäller tillsynsärenden så är endast fyra ärenden avslutade under året. Två av dessa avser gäller begäran om yttrande och handlingar av ej verkställda beslut vilket kommunrevisionen inte granskar. Ett ärende avser tillsyn vid familjeboendet och där har inga brister noterats. Ett ärende avser återkallelse av tillstånd för ett HVB boende där skatter ej betalats i tid.

Vi har identifierat ytterligare ett ärende där beslut har fattats av IVO. Tillsynen inriktades på att granska hur nämnden tar emot och bedömer anmälningar och ansökningar i missbruksärenden avseende vuxna. Man har tittat på om nämnden vidtog tillräckliga åtgärder utifrån tvångslagstiftning och om handläggningen sker tillräckligt skyndsamt. Man tittade vidare på om nämnden utredde den enskildes behov i tillräcklig omfattning och om nämndens beslut motsvarade den enskildes behov. Totalt granskades tio förhandsbedömningar och fem utredningar enligt LVM och sex utredningar enligt SoL.

Ärendet är avslutat efter nämndens yttrande men brister noterades. Brister rörde bland annat att nämnden inte alltid inlett utredning enligt 7 § LVM när anmälan enligt § 6 LVM inkommit eller när nämnden på något annat sätt fått kännedom om att det kan ha funnits skäl att bereda någon tvångsvård. Förhandsbedömningar gällande vuxna har inte alltid handlagts skyndsamt, det fanns inte tillräckligt med beslutsunderlag i förhandsbedömningar och utredningar, motivering till beslut att inte inleda utredning bedömdes inte tillräcklig och det var svårt att granska och följa handläggning av ärenden då personakterna inte alltid innehöll handlingar av betydelse och journalanteckningar och andra anteckningar hölls inte alltid ordnade.

Därutöver finns ett pågående ärende som sammanlänkar med föregående ärende gällande VINR, våld i nära relationer. Inom ramen för ovan beskrivet ärende fann IVO att nämnden inte alltid inleder utredningar i de fall barn misstänks vara utsatta för att bevittnat våld. En tillsyn av nämndens arbete med VINR pågår för närvarande.

Enligt verksamhetsrapporten delges samtliga rapporter respektive nämnd efter genomförd uppföljning. Då delar av nämndens protokoll är sekretessbelagda kan detta inte verifieras.

Riskhantering

En riskanalys ska ligga till grund för internkontrollplanen. Den omfattar ofta flera risker än de som tas med i internkontrollplanen.

Dialogmöte med nämnden samt kompletterande frågor

Frågor från kommunrevisionen	Nämndens svar
Hur säkerställer nämnden att internkontrollplanen baseras på en aktuell och heltäckande riskanalys för nämnden?	Nämnden har i sin antagna internkontrollplan för 2020 beslutat om ett mindre antal risker än tidigare år. Detta för att säkerställa och prioritera ett antal risker som anses vara av särskild vikt att ha god kontroll och

	<p>uppföljning över. Riskanalysen sker inom sektor Vårdförhållanden och är grunden för framtagande av de prioriterade risker och kontrollmoment som utgör själva beslutsunderlagen till Internkontrollplan. Riskanalysen fattar alltså ej nämndens beslut om och så ser inte gällande ansvarsfördelning ut enligt aktuellt internkontrollreglemente. Riskanalys sker kontinuerligt genom Sektor Vårdförhållandens inre arbete, samt genom regelbundna rapporteringar inklusive problemområden/avvikelser från verksamheten som sker till nämnd. Vid behov revideras internkontrollplanen med tillägg av risker under året om sådana risker identifieras efterhand som måste följas upp och hanteras.</p>
<p>Är samtliga risker i riskanalysen med i internkontrollplanen?</p>	<p>Nej. Stratsys är ännu inte helt anpassat efter vår nya organisation av olika anledningar och därför har inte i praktiken den fulla riskanalysen skett i Stratsys.</p> <p>Det finns alltså ett arbete som sker utanför Stratsys i detta motsvarande "bruttolista". Risker har passerat ledningsgrupp och där har de risker som gemensamt prioriterats tagits vidare in i Stratsys vilket tjänat som beslutsunderlag för nämnd. I nämndprocessen har även denna metodik förankrats och informerats om.</p>
<p>Finns skriftlig dokumentation/motivering till varför risker tas med till internkontrollplanen eller inte? Redogör för vilka dokument.</p>	<p>Nej. Däremot ges en information i samband med att ärendet är i aktuell nämnd.</p>

Nämndens beskrivning

Se ovan

Yrkesrevisorernas iakttagelser

En iakttagelse är att riskanalysen inte beslutas om på nämndnivå. Riskanalysen är omfattande och innehåller många risker där det sker ett urval baserat på sannolikhet för att risken ska uppstå samt konsekvens därav. När nämnden inte tar del av sektorns riskbedömning kan nämnden missa information, eftersom det endast är risker som finns med i internkontrollplanen som nämnden då får ta del av.

Samtliga identifierade kritiska risker är med i internkontrollplanen och alla utom en som bedöms som "medium" är med. Den risk som inte tas med är "externa köp av verksamhet" och det är svårt att bara utifrån

riskmatrisen göra en bedömning vad den risken avser och om den borde vara med i internkontrollplanen eller inte.

Yrkesrevisorerna rekommenderar att nämnden fattar beslut om riskanalys. Ansvar för att den interna kontrollen är tillräcklig ligger enligt 6 kap 7 § kommunallagen på nämnden.

Intern kontroll

Dialogmöte med nämnden

Frågor från kommunrevisionen	Nämndens svar
Bedömer nämnden att man har en återrapportering som ger en tillfredställande intern kontroll över verksamheten?	
Ekonomi:	Måluppfyllelse rapporteras i statusuppdateringar tertialvis och redovisas slutligen vid årsrapporten för innevarande år. Detta bedöms vara en tillfredställande rapportering
Måluppfyllelse och uppdrag:	
Köer/ärendeflöden	

Nämndens beskrivning

Se ovan.

Baserat på internkontrollrapport helår har inga större avvikelser noterats. Den avvikelser som har noterats rör felaktigt betalda fakturor vid köp av verksamhet. Detta behandlas under avsnitt "ekonomistyrning" där en kommentar om de felaktiga periodiseringarna ges.

Yrkesrevisorernas iakttagelser

Nämnden ska enligt 6 kap 7 § kommunallagen se till att den interna kontrollen är tillräcklig. Varje nämnd har en skyldighet att löpande följa upp det interna kontrollsystemet inom nämndens verksamhetsområde (5§ Gävle kommuns Internkontrollreglemente).

Varje nämnd skall årligen antaga en särskild plan för uppföljning av den interna kontrollen (6§ Internkontrollreglementet).

Vi noterar att internkontrollplanen har antagits i nämnden i enlighet med internkontrollreglementet. Internkontrollplanen innehåller åtta risker varav tre risker tillkommit och en utgått. En av de nya riskerna rör privata utförare och de andra rör systematiskt kvalitetsarbete och risk för att orosanmälningar inte fångas upp vilket också är en av indikatorerna som svarar mot ett av de nya målen.

Kommunstyrelsen har gjort en uppföljning av internkontrollen för samtliga nämnder vilken presenterades i samband med sammanträdet i juni 2020. Förutom mål och uppdrag finns även ett antal program som Kommunfullmäktige tagit beslut om. Ett av dessa program beslutades under maj 2018 och det är "Mål och riktlinjer för privata utförare".

Kommunfullmäktige har även beslutat att det i nämndernas riskanalys ska framgå hur verksamheten säkerställer tillräcklig insyn, uppföljning och kontroll av privata utförare. Alla nämnder har inte risker kopplade till detta men det har Socialnämnden som också tagit med det som en risk i internkontrollplanen. För Internkontrollplanen 2020 kommenterades det att riskerna inte kopplar mot målen utan mot de gamla perspektiven trots att perspektiven tagits bort i Kommunplanen för 2020.

Resultatet av uppföljningen av den interna kontrollen skall, med utgångspunkt från antagen plan, löpande rapporteras till nämnden. Rapportering skall ske skriftligt (7§ Internkontrollreglementet).

Vi noterar att nämndens internkontrollrapport fastställts i nämnden i enlighet med internkontrollreglementet. Yrkesrevisorerna har noterat att internkontrollrapporten har klarmarkerats inom tid. Rapporten innehöll bara en mindre avvikelse som beskrivits ovan. I övrigt hade en av åtta kontroller inte genomförts med hänvisning till att stickprov inte kunnat genomföras på grund av besöksförbud. Kontrollen avser klienters egna medel.

Ytterligare en iakttagelse är att när delrapportering av internkontrollrapporten föredrogs i nämnd, yrkade vice ordförande på att tätare uppföljning ska ske på de punkter som ingår i internkontrollrapporten och att detta ska ske kvartalsvis. Yrkandet avslogs dock.

För att internkontrollen ska vara systematisk bör kontrollmomenten ske oftare än helårsvis, framförallt för de risker som anses påverka verksamheten mer. Yrkesrevisorerna rekommenderar därför att nämnden ser över frekvensen i återrapportering.

Yrkesrevisorernas rekommendationer

- Yrkesrevisorerna rekommenderar att nämnden fattar beslut om riskanalys. Enligt 6 kap 7 § kommunallagen ska nämnden "se till att den interna kontrollen är tillräcklig."
- Yrkesrevisorerna rekommenderar att nämnden ser över frekvensen i återrapportering av kontrollmoment av de risker som identifierats i internkontrollplanen med högst risknivå.

Övrigt

Dialogmöte med nämnden

Covid-19

Under året har Socialnämnden verksamhet i stor utsträckning påverkats av Covid-19. Nedan redogörs för hur verksamheten har påverkats.

Frågor från kommunrevisionen	Nämndens svar
Hur har pandemin påverkat nämndens verksamhet?	
Ekonomi:	I dagsläget går det inte att ge en exakt beskrivning på om eller hur socialnämndens ekonomi har påverkats av pandemin. Det finns förmodligen flera indirekta effekter men det kan vara så att de visar sig först under nästkommande verksamhetsår och framåt.
Personal:	Personal arbetar hemifrån
Brukare:	Trångboddhet har påverkat utslussningen. Omplaceringar och utsluss har fått anstå på grund av sjukdomssymptom eller på grund av karantän på SiS. Det är svårare att hitta HVM-hem då flera hem är restriktiva till inskrivningar. Besöksfrekvensen i familjehem har inte uppnåtts och möten har fått ersättas med telefon och videosamtal. Intresseanmälan för att bli familjehem under delår 2 2020 är betydligt färre än under samma period 2019 vilket påverkar enhetens uppdrag att tillhandahålla familjehem till barn/ungdomar. Det påverkar även längden på jourhemsplacering och HVB placeringar.
Ändrad verksamhet för att minska smittspridning:	Förhandsbedömningar hanteras främst via telefonsamtal. Medarbetare arbetar i högre utsträckning hemma för att minska risken för smittspridning och för att hålla avstånd.

Nämndens sammanfattning av de viktigaste händelserna

Covid-19
Situationen med Covid-19-pandemin är och har varit helt dominerande under våren. I princip all verksamhet och kraft har fått ställa om och anpassa sig efter detta. Detta kommer att påverka måluppfyllelsen negativt under året. Verksamheter har fått ändra arbetssätt, och vissa fall fått stänga ned helt.
Ökning av antalet ärenden
Ökningen av antalet ärenden för utredningsenheterna fortsätter vilket får effekter på organisationens förmåga att handlägga i nödvändig takt och att följa upp ärenden. Det kan dock för närvarande hanteras på ett korrekt sätt.
Mål för verksamhet och ekonomi
Socialnämnden med dess organisation arbetar på kort och lång sikt för att uppnå målen för verksamhet och ekonomi. Detta med samtidiga förändringar i omvärlden och förändringar rörande behoven av sociala insatser. Anpassning till gällande ekonomiska ram bedöms inte kunna ske utan mycket märkbara

konsekvenser för målgruppen/brukaren
Utvecklingsprojekt
Ett antal viktiga utvecklingsprojekt har genomförts och genomförs inom organisationen som kommer att tjäna som goda exempel för annat förändrings- och utvecklingsarbete.

Yrkesrevisorernas sammanfattande ställningstagande

Utifrån den grundläggande granskning som gjorts via nämndens egen rapportering, dialogmöte med kommunrevisionen samt uppföljning av tillsynsrapporter gör yrkesrevisorerna nedanstående bedömningar. Nämnden omfattas även av redovisningsrevision samt en fördjupad granskning av löneprocessen som båda resulterar i egna rapporter.

Yrkesrevisorerna tar nedan ställning till om verksamheten bedrivits på ett ändamålsenligt sätt, om ekonomistyrningen är tillfredsställande samt om den interna kontrollen är tillräcklig.

Verksamhetens målstyrning

Socialnämndens hela verksamhet har påverkats kraftigt av Covid-19. Måluppfyllelsen har påverkats såtillvida att samverkan med intressenter inte kunnat ske, uppföljningar har blivit lidande på grund av restriktioner/besöksförbud etc. Det förebyggande arbetet har också försvårats och exempelvis de ambulerande motivationsteam som ska förhindra dyra och kostsamma LVM placeringar har inte kunnat bedriva sitt arbete fullt ut. Yrkesrevisorerna anser dock att vissa indikatorer bör ses över då det framkommit att det inte gått att mäta/fyllt den avsedda funktionen.

Med anledning av ovanstående har yrkesrevisorerna svårt att bedöma nämndens ändamålsenlighet och måluppfyllelse. Utifrån det material som granskats kan yrkesrevisorerna snarare konstatera att nämnden bidragit till de av fullmäktige beslutade målen i den mån det har varit möjligt.

Ekonomistyrning

Vi noterar att nämndens resultat inte håller sig inom den ekonomiska ramen från Kommunfullmäktige. Det ekonomiska utfallet är betydligt sämre än prognostiserat. Under året har dock utfallet påverkats av poster som inte anses tillhöra årets ordinarie verksamhet. Rensat för det är dock kostnaderna fortfarande högre än beräknat. Socialnämnden har vidtagit åtgärder för att minska kostnadstrycket som de externa placeringarna medför. Man har i den mån det har varit möjligt försökt hitta hemmaplanslösningar för de barn och ungdomar som varit externt placerade och där man bedömt att individens förutsättningar tillåter en annan lösning. Uppföljningen har blivit bättre även om den påverkats av pandemin med medföljande restriktioner. Antalet skyddsplaceringar har

ökat och detta har också påverkats resultatet negativt. Socialnämnden har aviserat att anpassning till rådande ramar inte kan ske utan märkbara konsekvenser för brukare och målgrupp och med tanke på att tillskott från Kommunstyrelsen skett under flera år är yrkesrevisorernas uppfattning att budgetramen bör ses över.

Baserat på detta är yrkesrevisorernas bedömning att ledning, styrning och uppföljning gällande ekonomi för 2020 varit delvis tillfredsställande.

Internkontroll

Internkontrollplan samt internkontrollrapport är upprättat i enlighet med reglemente och har antagits i nämnd. Reglementet är dock från 1999 och skulle behöva en översyn med tydligare riktlinjer gällande återrapportering och uttalat ansvar för riskanalys. Riskanalysen görs idag på tjänstemannanivå och revisorernas rekommendation är att den bör beslutas om på nämndnivå för att nämnden ska kunna säkerställa en tillräcklig internkontroll enligt kommunallagen. Då nämndernas interna kontroll syftar till att information ska förmedlas på ett sådant sätt att beslutsfattare kan vidta erforderliga åtgärder, bör nämnden vidare se över periodiciteten avseende återrapportering av de kontrollmoment som finns i internkontrollplanen gällande de risker som har högst risknivå. Nämndens resultat är även belastat med poster från tidigare år vilket också tyder på att den interna kontrollen inte fungerat.

Yrkesrevisorernas bedömning är att nämndens interna kontroll delvis är bristfällig. För att den interna kontrollen ska anses vara tillräcklig är yrkesrevisorernas bedömning att nämnden behöver se över ovanstående.